

Barbora ŘEBÍKOVÁ

Myšlení obrazu

Diplomová práce

Ústav filosofie a religionistiky FF UK

obor: filosofie

Barbora Řebíková předkládá práci, která má ráz důkladného průzkumu. Je snadné konstatovat, že žijeme ve věku obrazů, že obrazy hrají stejně důležitou roli jako jazyk a že artikuluje naše poznávání světa, avšak porozumět tomuto faktu do větší hloubky je nesmírně obtížné. A to tím spíše, že současné výtvarné umění, jímž se autorka inspiruje, běžné představy obrazu silně modifikuje. To je fakt, který určuje základní strategii práce, která rekapituluje pojem *mimésis* skrze jeho různé historické aktualizace právě proto, aby prokázala oprávněnost snahy o (filosofickou) reflexi uměleckého díla i v tzv. postmoderní době. Neomezuje se jen na klasické teorie Platónovu a Aristotelovu, protože se vrací až k „tanečnímu“ původu nápodoby, avšak důležité je především problematice rozlišení „zobrazivého“ a „nezobrazivého“, pokud společným minimálním jmenovatelem je „podobnost“. Barbora Řebíková vznáší oprávněné a zdůvodněné námitky proti tomuto rozlišování (monochromní malba, konceptualismus, informel atd.), velmi přesvědčivý je exkurs o fotografii (jež může být právě tak interpretací jako malba i navzdory svému „realismu“) a tuto úvahu o vazbě podobnosti k *mimésis* uzavírá Merleau-Ponty a víceznačnost pojmu „reprezentace“. Zásadní význam má ovšem teorie Nelsona Goodmana, odmítající vůbec pracovat s „podobností“ a její kritické posouzení. Zde také spočívá teoretické jádro práce: „Realismus spočívá nikoli ve stálém či absolutním vztahu mezi zobrazením a zobrazeným, ale ve vztahu mezi systémem zobrazení, který byl na obraze použit, a systémem, který platí za standardní.“ (str. 48). To znamená, že smysl umění tkví právě ve „vynalézání“ jiných systémů zobrazení, které především musí vnímatel identifikovat. V tomto bodě se práce Barbory Řebíkové stýká s „ikonikou“ Maxe Imdahla (a přes ni znovu s fenomenologií Maurice Merleau-Pontyho, resp. v její interpretaci u Bernarda Waldenfelse), avšak je důležité, že autorka se snaží uchopit především „filosofické“ aspekty tohoto pojetí obrazu, kromě jiného i pokud jde o „vnímání“ (percipient součástí vnímaného).

Práce jako celek má shrnující ráz, pokud však referuje, děje se tak vždy v distanci, v níž se autorka snaží naznačit své vlastní směřování, tj. jest najít způsob, jak současně převahou „nezobrazivé“ umění přesto nějak chápat modifikovaným pojmem *mimésis*. A jakkoli je tento závěr pouze naznačen, je jasné, že cesta je schůdná.

Práce je napsána jasně a přehledně a s dokonalou znalostí nejen příslušné teoretické literatury, nýbrž i současného umění. Jejím cílem není řešit, nýbrž hledat, a zdá se, že právě proto jde o práci velmi zdařilou a podnětnou.

Navrhuji hodnotit ji jako výbornou.

5.5.2009

Miroslav Petříček

